

MERE MÆLK PÅ MIN BEDRIFT

v/ Rasmus Andersen, ekstern konsulent, Landbrug & Fødevarer, SEGES Erhvervsøkonomi

I forbindelse med arbejdet på et projekt omhandlende marginale omkostninger er der udviklet et marginalværktøj som hjælp til produktionsplanlægning. Indenfor mælkeproduktionsbranchen er en forøgelse af mælkeleverancen en af de veje, som oftest benyttes som en måde, hvorpå man kan forbedre indtjeningen på sin bedrift. Denne artikel fokuserer på de marginale indtjeningsændringer, der fremkommer ved henholdsvis besætningsudvidelse og forøgelse af mælkeleverance pr. ko. De er fremkommet som resultat af at gennemregne to eksempler i det udviklede marginalværktøj.

To muligheder for at øge mælkeleverancen fra bedriften

I et eksempel med en konventionel bedrift med 200 køer af stor race leveres der 2.000.000 kg mælk fra bedriften årligt. Der opstilles nu to muligheder for at øge bedriftens mælkeleverance med 500.000 kg mælk årligt:

1. scenarie: Udvide besætningen med 50 køer

Der findes ingen ledige kapaciteter på bedriften i forvejen; men der er mulighed for at udvide produktionsanlægget på bedriften.

2. scenarie: Hæve mælkeleverancen pr. ko med 2.500 kg EKM pr. ko

Her må der forventes øget foderforbrug pr. ko og samtidig højere priser pr. FEN på det marginale foder.

Marginale ændringer i dækningsbidraget

Det nye produktionsplanlægningsværktøj benyttes herefter til at beregne ændringer i dækningsbidraget for de to ovennævnte scenarier. Data er som udgangspunkt hentet fra Budgetkalkuler 2021. De marginale ændringer i dækningsbidraget pr. ko fremgår af tabel 1 herunder:

Tabel 1. Marginale årlige ændringer i DB, kr. pr. ko		
	+50 køer	+2.500 kg mælk
Udgangspunkt dækningsbidrag pr. ko	12.039	12.039
Ændring i mælkeydelse 2.500 kg mælk á 2,51 kr.	0	6.277
Logistiktillæg	15	19
Ekstra foder pr. ko. 1.466 FEN á 1,69 kr.	0	-2.484
Ændret dyrlægeudgift pr. ko	10	-75
Marginalt dækningsbidrag, kr. pr. årsko	25	3.737

1. scenarie: Besætningen udvides med 50 køer – Marginale årlige ændringer i DB

Det marginale logistiktillæg bliver i alt (250 køer á 15 kr.) 3.750 kr. for bedriften.

Regressionsanalyser viser, at dyrlægeomkostningerne falder pr. ko med stigende besætningsstørrelse svarende til en total besparelse på 2.500 kr. (250 køer á 10 kr.) i eksemplet her.

Altså en samlet marginal forbedring på 6.250 kr., som svarer til 25 kr. pr. ko ved 250 køer.

2. scenarie: Mælkeleverancen hæves pr. ko med 2.500 kg EKM – Marginale årlige ændringer i DB

Værdien af ekstra mælkeleverance er beregnet til (2500 kg EKM á 2,51 kr.) 6.277 kr. pr. ko.

Dertil kommer et logistiktillæg på 19 kr. pr. ko, som for 200 køer ligeledes beløber sig til i alt 3.750 kr. ekstra for bedriften.

Der er beregnet en ekstra fodertildeling på 1.466 FEN pr. ko. Gennemsnitligt er der i dette interval beregnet en marginal energiudnyttelse på 71,6 %. Den marginale foderpris er sat til 1,69 kr./FEN mod 1,49 kr./FEN i gennemsnitlig pris i udgangspunktet. Det giver en marginal foderomkostning på 2.484 kr. pr. ko ved en ydelsesstigning på 2.500 kg EKM.

Regressionsanalyserne viser en stigende dyrlægeomkostning med stigende ydelse, hvilket beløber sig til 75 kr./ko i dette eksempel.

I alt en samlet marginal på 3.737 kr. pr. ko ved 200 køer.

Marginale ændringer i kapacitetsomkostningerne

På baggrund af regressionsanalyser af driftsgrensanalyserne gives der et bud på, hvordan kapacitetsomkostningerne vil udvikle sig i de to opstillede scenarier:

Tabel 2. Marginale kapacitetsomkostninger i alt i 1.000 kr.		
	+50 køer	+2.500 kg mælk
Vedligehold til malkekvæg i 1.000 kr.	-60	-58
Lønomsomkostninger til malkekvæg i 1.000, kr.	-163	-170
Energi og diverse omsomkostninger til malkekvæg i 1.000 kr.	-77	-45
Kapacitetsomkostninger marginalt i 1.000 kr.	-300	-273

1. scenarie: Besætningen udvides med 50 køer – Marginale årlige ændringer i kapacitetsomk.

Med 50 køer ekstra må der forventes en ekstra omsomkostning på 60.000 kr. til vedligeholdelse, 163.000 kr. til løn og 77.000 kr. til energi og diverse. Det bliver i alt til 300.000 kr. i marginale kapacitetsomkostninger.

2. scenarie: Mælkeleverancen hæves pr. ko med 2.500 kg EKM – Marginale årlige ændringer i kapacitetsomk.

Med 2.500 kg EKM ekstra pr. ko forventes der en ekstra omsomkostning på 58.000 kr. til vedligeholdelse, 170.000 kr. til løn og 45.000 kr. til energi og diverse. Det bliver i alt til 273.000 kr. i marginale kapacitetsomkostninger.

Marginale ændringer i investeringerne

I marginalværktøjet er der en prisliste over investeringer. Det giver følgende investeringsoverslag i de to opstillede scenarier:

Tabel 3. Marginale investeringer i alt i 1.000 kr.		
	+50 køer	+2.500 kg mælk
Investering i besætning og beholdninger	-809	0
Investering i stald til køer	-1.433	0
Investering i stald til opdræt	-468	0
Investering i mælketank	-100	-100
Investering i gyllebeholder	-450	-300
Investering i plansilo	-560	0
Investeringer i alt	-3.820	-400

1. scenarie: Besætningen udvides med 50 køer – Marginale årlige ændringer i investeringer

Som det fremgår af tabel 3 er der opgjort et samlet investeringsbehov på 3,8 mio. kr. til stalde, mælketank, gyllebeholder, plansilo og besætnings- og beholdningsudvidelser.

2. scenarie: Mælkeleverancen hæves pr. ko med 2.500 kg EKM – Marginale årlige ændringer i investeringer

Her er der kun brug for en mælketank og en gyllebeholder. Det marginale foder er ikke grovfoder; så der er ikke regnet med investering i foderlagre.

Marginale ændringer i kapitalomkostningerne

De investeringer, der er vist i tabel 3, skal forrentes og afskrives over levetiden:

Tabel 4. Marginale kapitalomkostninger i alt i 1.000 kr.		
	+50 køer	+2.500 kg mælk
Investering i besætning og beholdninger renter	-41	0
Investering i stald til køer renter og afskrivning	-131	0
Investering i stald til opdræt renter og afskrivning	-43	0
Investering i mælketank renter og afskrivning	-10	-10
Investering i gyllebeholder renter og afskrivning	-36	-24
Investering i plansilo renter og afskrivning	-45	0
Kapitalomkostninger marginalt i 1.000 kr.	-306	-34

1. scenarie: Besætningen udvides med 50 køer – Marginale ændringer i kapitalomkostninger

Den gennemsnitlige marginale kapitalomkostning beløber sig til 306.000 kr., som det fremgår af tabel 4.

2. scenarie: Mælkeleverancen hæves pr. ko med 2.500 kg EKM – Marginale ændringer i kapitalomkostninger

Med investeringer begrænset til mælketank og gyllebeholder bliver den marginale kapitalomkostning kun 34.000 kr.

Marginal indtjeningsændring

Her samles de enkelte marginaler i et overblik. Det er driftsgrensresultatet, der skal vise, om der er fremgang på bundlinjen.

Tabel 5. Marginal indtjeningsændring i alt i 1.000 kr.		
	+50 køer	+2.500 kg mælk
Dækningsbidrag for 50 ekstra køer à 12.039 kr.	602	0
Marginalt dækningsbidrag 250 køer á 25 kr.	6	747
Kapacitetsomkostninger i 1.000 kr.	-300	-273
Kapitalomkostninger i 1.000 kr.	-306	-34
Samlet indtjeningsændring på bedriften i 1.000 kr.	2	440

1. scenarie: Besætningen udvides med 50 køer – Marginal indtjeningsændring

Dækningsbidraget stiger marginalt med 608.000 kr., men øgede kapacitets- og kapitalomkostninger betyder, at der kun er 2.000 kr. tilbage på bundlinjen.

2. scenarie: Mælkeleverancen hæves pr. ko med 2.500 kg EKM – Marginal indtjeningsændring

Dækningsbidragsmarginalen bliver 747.000 kr., mens kapacitets- og kapitalomkostningerne kun forøges med 307.000 kr. Der er netto beregnet en forøgelse af indtjeningen på 440.000 kr.

Konklusion

Hvis man vil forøge mælkeleverancen fra sin bedrift, må man være opmærksom på, at selv om dækningsbidraget forbedres, er det ikke altid nok til at dække øgede omkostninger til kapacitets- og kapitalomkostninger.

En højere mælkeleverance pr. ko vil ofte være den nærmeste vej til en indtjeningsforbedring. Det skyldes, at der er store startomkostninger ved at indsætte en ko ekstra i besætningen. Så betyder det mindre, at den marginale energiudnyttelse falder, og at prisen på de marginale foderenheder stiger som følge af en stigning i mælkeydelsen pr. ko. Men selvfølgelig er der også en grænse her. En besætningsudvidelse vil ofte give en stor stigning i kapitalomkostningerne, som undgås ved en stigning i mælkeydelsen. Derimod stiger kapacitetsomkostningerne næsten lige så meget ved en ydelsesstigning som ved en besætningsudvidelse.

De to scenarier, der er vist her, er bare to eksempler på, hvordan marginalværktøjet kan bruges. De data, der er indeholdt i værktøjet, kan vel bedst beskrives som "gennemsnitstal". Alle mælkeproduktionsbedrifter er unikke, så brug af gennemsnitstal på den enkelte bedrift er ikke altid relevant. Men værktøjet er indrettet således, at det er forholdsvis enkelt at rette de forskellige forudsætninger til, så de passer til egne forhold.